

EURÓPAI NYOMOZÁSI HATÁROZAT

- Az Eurojust 2016-2018 közötti időszakra vonatkozó stratégiájának (MAS: Multi-Annual Strategy,) főbb elemei az Eurojust Rendelet elfogadása valamint az Európai Ügyészség létrehozása. Az Eurojust MAS célja, hogy tovább erősítse a tagállamok operatív kapacitását.
- A 2005-2014 között kibocsátott európai elfogatóparancsok száma 116 600, a megtalált személyek száma 54 960, az átadott személyek száma pedig 40 050.
- Az európai elfogatóparancsról szóló 2011-es Bizottsági jelentés szerint, amíg a hagyományos kiadatási eljárás átlagosan egy évet vett igénybe, az európai elfogatóparancs bevezetésével ez 16 napra csökkent abban az esetben, ha a gyanúsított az átadásába beleegyezik, illetve 48 nap akkor, ha ezt megtagadja.
- Az Eurojust 20015-ben 292 esetben nyújtott segítséget európai elfogatóparancsok végrehajtásában.
- Az ENYH egy vagy több olyan konkrét nyomozási cselekmény elvégzésére adható ki, amelyek célja a nyomozási határozatot végrehajtó államban történő bizonyítékgyűjtés.

A Kormány által benyújtott, az európai uniós és a nemzetközi bűnügyi együttműködést szabályozó törvények módosításáról szóló [T/14683. számú törvényjavaslathoz kapcsolódó Infojegyzet célja az uniós bűnügyi együttműködés szervezeteinek és eljárásjogi szabályainak bemutatása, különös tekintettel az Európai Nyomozási Határozatra.](#)

A munkaerő szabad áramlása és a személyek szabad mozgása az Európai Unióban egyre több biztonsági kockázatot vetett fel, amelynek hatására már a 70-es évekre megnőtt az igény a tagállamok bel- és igazságügyi szerveinek együttműködésére. A bűnügyi együttműködés az integráció történetében az egyik legfiatalabb együttműködési terület.

A szakirodalom szerint a büntető igazságügyi együttműködés kialakulásának legfontosabb okai:

- a bűnözés nemzetközivé válása;
- a hagyományos együttműködés nem megfelelő mértékű hatékonysága;
- az EU saját jogainak védelme.

BÜNTETŐ IGAZSÁGÜGYI EGYÜTTMŰKÖDÉS AZ EU-BAN

Az [EUMSZ](#) 67. cikke szerint a **büntető igazságügyi együttműködés fő célja** a biztonság garantálása, a bírósági ítéletek és határozatok kölcsönös elismerése, a tagállami szabályozások egymáshoz való közelítése. A büntető igazságügyi együttműködés **kereteit** az [EUMSZ](#) 4. fejezete tartalmazza.

Az EU-ban a bűnügyi együttműködés alapja a **kölcsönös elismerés elvének** elismerése, amely a Lisszaboni Szerződés aláírásával kodifikált elvként van jelen az együttműködésben illetve az [EUMSZ](#) 82. cikke szerződéses szinten is kimondja a kölcsönös elismerés elvét. Ezzel a tagállamok lemondanak az ún. kettős inkriminalizáció elvéről és a *ne bis in idem* elvét figyelembe véve nem folytatnak büntetőeljárást azokban az esetekben, amikor számukra a másik állam kedvezőtlenebb ítéletet hozott (pl. felmentés, enyhébb büntetés stb).

Az uniós bűnügyi együttműködés terén a kölcsönös elismerés elvének első tényleges megvalósulása az ún. európai elfogatóparancs ([2002/584/IB](#) számú Tanácsi kerethatározat).

A 2009 végén elfogadott [Stockholmi Programban](#) meghatározottak szerint a kölcsönös elismerés elve figyelembe vételével az EU tagállamai között folytatni kell a határokon átnyúló büntető ügyekkel kapcsolatos egységes nyomozási rendszer, ezen belül egy átfogó bizonyításfelvételi rendszer kialakítását.

Az európai nyomozási határozatról (továbbiakban ENYH) szóló irányelv ([2014/41/EU](#) irányelv a büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról) egy olyan új rendszert hoz létre, amely lehetővé teszi, hogy az EU tagállami több országot érintő büntetőügyekben bizonyítékokat szerezzenek be egymástól. Az irányelv célja, hogy egyszerűsítse és gyorsítsa a határokon átnyúló nyomozásokat.

AZ EU BÜNTETŐ IGAZSÁGÜGYI EGYÜTTMŰKÖDÉSÉT TÁMOGATÓ SZERVEK

Európai Igazságügyi Hálózat (European Juridical Network, EJN)

A 2008-ban létrehozott ([2008/976/IB](#) számú határozat) rendszer fő területe a szervezett bűnözés elleni küzdelem, célja a hatékonyabb igazságügyi együttműködés megteremtése.

Az EJN ún. kapcsolattartókból áll, akik bírák, ügyészek és igazságügyi minisztériumi tisztviselők (jelenleg kb. 400 fő). A Hálózat belső működéséért a tagállamok nemzeti összekötői felelősek, az ún. eszköz-összekötők pedig a tagállamoktól származó információk rendszerbe való kerüléséért és folyamatos frissítéséért felelősek.

Az EJN legfontosabb tevékenységei:

- elősegítik a helyi hatóságok közötti igazságügyi együttműködést;
- az igazságügyi hatóságoknak jogi és gyakorlati információkat biztosít;
- segítik az igazságügyi együttműködéssel kapcsolatos képzések megszervezését.

Európai Csalás Elleni Hivatal (OLAF)

Az 1999-ben [Bizottsági határozattal](#) létrehozott szervezet fő feladata az uniós bevételek és kifizetések jogszerűségének vizsgálata. Nem rendőri vagy nyomozó szerv, hanem a Bizottság egy részlege, ezért a tagállamok nem utasíthatják, ugyanakkor a tagállamok szervei és maguk az uniós szervezetek is kötelesek vele együttműködni.

Eurojust

A hágai székhelyű, 2002-ben alapított ([2002/187/IB](#) és a [2009/426/IB](#) számú tanácsi határozat) intézmény feladata a tagállamok közötti bűnügyi igazságügyi együttműködés támogatása, a tagállamok illetékes hatóságai munkájának koordinációja a súlyos és határokon átnyúló bűncselekmények esetében (pl. korrupció, szervezett bűnözés, terrorizmus).

A tagállamok magas beosztású nemzeti képviselőket (ügyészek, bírák, vagy velük azonos hatáskörű rendőrtisztek) delegálnak az intézményhez. Jogállásuk tekintetében tagállamuk belső joga az irányadó.

Az [Eurojust](#) feladata a koordinációs központok és értekezletek szervezése, közös nyomozócsoportok felállításának kezdeményezése és munkájuk támogatása, joghatósági összeütközések megelőzése és feloldása, ügyészégi eljárások és nyomozások koordinálása, ugyanakkor nincs joga nyomozást elindítani vagy vádat emelni.

A testület nem kötelező erejű véleményeket fejt ki azokban az esetekben, amikor két vagy több tagállam nem tudja megoldani a joghatósági összeütközéseket, vagy ha az illetékes hatóságok az igazságügyi együttműködéssel kapcsolatos nehézségekről számolnak be.

1. ábra: Eurojust: vizsgált esetek száma (2010-2015)

Forrás: [Infoszolg/Eurojust 2015.](#)

ELJÁRÁSJOGI SZABÁLYOK

Bűnügyi jogsegély egyezmény

A 2000-ben elfogadott [Egyezmény](#) célja a határokon átnyúló bűnözés elleni hatékony fellépés, a büntetőügyekben történő együttműködés támogatása. 2001-ben [kiegészítő jegyzőkönyvet](#) csatoltak hozzá, ami a szervezett bűnözés és a pénzmosás elleni küzdelem egyik fontos dokumentuma.

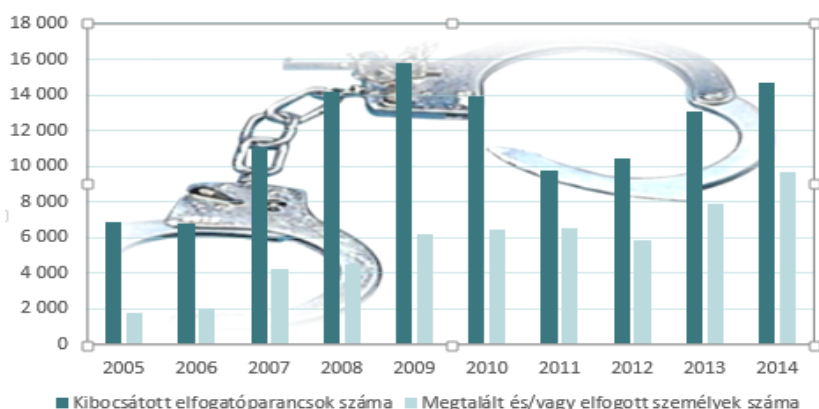
Kiadatás

Az európai büntető igazságügyi együttműködés legszélesebb körben használt és egyben legsikeresebb eszköze, a klasszikus bűnügyi együttműködés leggyakoribb formája, amelynek jogalapja az 1957-ben aláírt [Európai Kiadatási Egyezmény](#).

A kiadatás területén a legfontosabb dokumentum az európai elfogatóparancsról (EEP) szóló [kerethatározat](#). Az EEP határozat szerint az elfogatóparancsot a kibocsátó állam közvetlenül juttatja el a másik tagállamhoz vagy a Schengeni Információs Rendszerben ([SIS](#)) teszi közzé.

Az európai elfogatóparancs által bevezetett újdonságok: szigorúbb határidők, gyorsabb eljárás, a kiadatás-megtagadás okainak meghatározása és rögzítése (három kötelező és hét ún. mérlegelhető ok).

1. ábra: Európai elfogatóparancs (2005-2014)

Forrás: [Infoszolg/Európai igazságügyi portál](#)

Eljárési garanciák

Az **eljárési jogsegély** jogalapja az 1959-es [Európai Kölcsönös Jogsegély Egyezmény](#), amelyet a 2005-től az [Unió Jogsegélyegyezmény](#) váltott.

Az igazságügyi hatóságok közötti közvetlen kapcsolattartás célja, a központi hatóságokon keresztül történő hosszadalmas eljárás megszüntetése, a jogsegélykérelem folyamatának meggyorsítása.

A jogsegély teljesítésére a megkereső állam jogszabályait kell alkalmazni, amennyiben ez nem sérti a megkeresett állam jogi alapelveit („forum regit actum” elve).

A bűncselekmények sértettjeinek jogai

Az áldozatvédelem területének fontos lépése a 2011-es Tanácsi állásfoglalás illetve ezt követően a [2012/29/EU](#) irányelv, amely rögzíti az áldozatok jogait és kötelességeit a büntetőeljárás során.

A bizonyítékok kölcsönös elfogadhatósága

A terület egyik legfontosabb dokumentuma az Európai Nyomozási Határozat.

EURÓPAI NYOMOZÁSI HATÁROZAT

Az irányelv az EU meglévő kölcsönös jogsegélyrendszereinek a helyébe lép, előzménye az európai bizonyításfelvételi parancsról szóló [2008/978/IB](#) kerethatározat illetve a 2009-es [Zöld Könyv](#) a büntetőügyekben felvett bizonyítékoknak a tagállamok által másik tagállamtól történő megszerzéséről és elfogadhatóságuk biztosításáról.

Közvetlen előzményként tekinthető a 2010-ben [hét uniós tagállam európai nyomozási határozatról szóló javaslatára](#) vonatkozó véleménye.

Ennek hatására került kidolgozásra a büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatra vonatkozó irányelv-tervezet, amelynek célja, hogy felszámolja a tagállamok között alkal-

mazott bizonyításvétel elavultnak és adminisztrációs szempontból is nehézkesnek ítélt rendszerét, valamint a meglévő jogszabályi keretet egyetlen jogi eszközzel való felváltása.

A 2014-ben elfogadott európai nyomozási határozat ([2014/41/EU](#) irányelv) olyan bírósági határozat, amelyet valamely tagállam (ún. kibocsátó állam) igazságügyi hatósága ad ki abból a célból, hogy egy másik tagállamban (ún. végrehajtó állam) bizonyítékszerzés céljából nyomozási cselekményt végezzenek el. Az ENYH a kölcsönös elismerés elvén alapul.

Az ENYH harmonizál az európai elfogatóparanccsal, azaz az abban meghatározott 32 féle bűncselekmény körében (lásd az irányelv D melléklete), a meghatározott küszöbök esetén lehet kibocsátani. Az ENYH azonban rövidebb határidőket határoz meg és szigorúan szabályozza a kérések megtagadásának lehetséges indokait: elutasítására csak meghatározott esetekben van lehetőség, például ha a kérés ellentétes a végrehajtó állam jogának alapvető elveivel vagy nemzetbiztonsági érdekeket sért.

Az irányelv szerint az ENYH-t akkor lehet igénybe venni, ha a nyomozási cselekmény végrehajtása "az adott ügy szempontjából arányosnak, megfelelőnek és alkalmazhatónak tűnik", azaz a kibocsátó állam hatóságának meg kell győződnie arról, hogy

- a kért bizonyíték és a kapcsolódó nyomozási cselekmény az eljárás szempontjából szükséges és arányos, valamint

- hogy e bizonyíték megszerzéséhez valóban szükséges-e egy másik tagállam bevonása.

Az ENYH a közös nyomozócsoport létrehozása és a bizonyítékok közös nyomozócsoporton belüli összegyűjtése kivételével minden nyomozási tevékenységre kiterjed. Lehetőséget ad pl. a gyanúsítottak bankszámláinak/pénzügyeinek ellenőrzésére, fedett nyomozásokra és titkos távközlési információgyűjtésre is.

Az ENYH kibocsátásakor figyelemmel kell lenni az EU [Alapjogi Chartájának](#) 48. cikkében megállapított jogok tiszteletben tartására (*ártatlanság védelme és a védelemhez való jog*) valamint a [2008/977/IB](#) kerethatározatra (a büntetőügyekben folytatott rendőrségi és igazságügyi együttműködés keretében feldolgozott személyes adatok védelméről).

Az ENYH kibocsátását kérheti gyanúsított vagy vádlott személy illetve a nevében eljáró ügyvéd is.

A kérés végrehajtásának minden költségét a végrehajtó állam fedezi.

Az ENYH csökkenti az adminisztrációs terheket és jelentősen meggyorsítja a folyamatot azal, hogy egységes nyomtatványt vezet be.

Az irányelv az összes uniós országra vonatkozik, kivéve az önként kimaradó Dániát és Írországot.

Az irányelv nemzeti jogrendbe való beépítésének határideje 2017. május 22.

Források:

- [Európai Igazságügyi Hálózat](#) (European Judicial Network) honlapja
- Eurojust Éves jelentés, [2015](#).
- Karsai Krisztina: [Emberi jogok védelme és az európai nyomozási határozat](#) (2012)
- Jánosi Andrea: [Az európai nyomozási határozat előzményei és vívmányai](#) (2015)
- Törő Andrea: [Bizonyíték-transzfer az európai bűnügyi együttműködésben - különös tekintettel az európai nyomozási határozatra](#) (PhD értekezés, 2014)

Készítette: Csáko Beáta
Képviselői Információs Szolgálat
E-mail: infoszolg@parlament.hu

infoszolg

Internet: www.parlament.hu/infoszolg
Intranet: intra.parlament.hu/infoszolg/
Tel.: (1) 441-4529; (1) 441-6486